

Lieta C-578/19

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2019. gada 30. jūlijs

Iesniedzējtiesa:

Supreme Court of the United Kingdom (Apvienotā Karaliste)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2019. gada 24. jūlijs

Apelācijas sūdzības iesniedzēja:

X

Atbildētāja:

Kuoni Travel Ltd

[orig. 1. lpp.]

SUPREME COURT OF THE UNITED KINGDOM
[APVIENOTĀS KARALISTES AUGSTĀKĀ TIESA]

2019. GADA 24. JŪLIJĀ

Klātesot

[..]

X (apelācijas sūdzības iesniedzēja) pret

***Kuoni Travel Ltd* (atbildētāja)**

PĒC prasītājas pārstāvja, atbildētājas pārstāvja un dalībnieka, kas iestājies lietā, pārstāvja uzklauššanas 2019. gada 1. maijā

IZDOD ŠĀDU RĪKOJUMU

1. Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantu uzdot Eiropas Savienības Tiesai šā rīkojuma sarakstā norādītos prejudiciālos jautājumus prejudiciāla nolēmuma sniegšanai.
2. Atlikt lēmuma pieņemšanu par tiesāšanās izdevumiem.

Sekretārs

2019. gada 24. jūlijā

[oriģ. 2. lpp.]

SARAKSTS

PREJUDICIĀLIE JAUTĀJUMI

(1) Gadījumā, ja ir notikusi tādu saistību neizpilde vai nepienācīga izpilde, kuras izriet no organizatora un/vai pārstāvja ar patērētāju noslēgtā līguma par komplekso brīvdienu pakalpojuma sniegšanu, kuram ir piemērojama Padomes Direktīva 90/314/EEK (1990. gada 13. jūnijs) par kompleksiem ceļojumiem, kompleksām brīvdienām un kompleksām ekskursijām, un neizpilde vai nepienācīga izpilde ir notikusi viesnīcu uzņēmuma, kas saistībā ar šo līgumu ir uzskatāms par pakalpojumu sniedzēju, darbinieka rīcības dēļ:

- a) vai ir piemērojami 5. panta 2. punkta trešās daļas otrajā daļā noteiktie aizstāvības pamati un, ja atbilde ir apstiprinoša,
- b) pēc kādiem kritērijiem valsts tiesai ir jāizvērtē, vai šie aizstāvības pamati ir piemērojami?

(2) Gadījumā, ja organizators vai pārstāvis ir noslēdzis ar patērētāju līgumu par komplekso brīvdienu pakalpojuma sniegšanu, kuram ir piemērojama Padomes Direktīva 90/314/EEK, un viesnīcu uzņēmums sniedz pakalpojumus saistībā ar šo līgumu, vai šī viesnīcu uzņēmuma darbinieks pats ir uzskatāms par “pakalpojumu sniedzēju” Direktīvas 5. panta 2. punkta trešajā daļā noteikto aizstāvības pamatu izpratnē?

Sekretārs

2019. gada 24. jūlijā

[oriģ. 3. lpp.]

TIESA IZDEVA RĪKOJUMU, ka neviens nedrīkst publicēt vai izpaust apelācijas sūdzības iesniedzējas, saistībā ar kuru ir ierosināta šī tiesvedība, vārdu vai adresi vai saistībā ar šo tiesvedību publicēt vai izpaust jebkādu informāciju, kas varētu ļaut identificēt apelācijas sūdzības iesniedzēju vai kādu viņas ģimenes locekli.

[..]

SPRIEDUMS

X (apelācijas sūdzības iesniedzēja) pret *Kuoni Travel Ltd* (atbildētāja)

[..]

SPRIEDUMS PIENEMTS

2019. gada 24. jūlijā

Lietas dalībnieki uzklausi 2019. gada 1. maijā

[oriģ. 4. lpp.]

[..]

[oriģ. 5. lpp.]

LORDS LLOYD-JONES: (kuram piekrit lords *Kerr*, lords *Hodge*, lēdija *Arden* un lords *Kitchin*)

Fakti

2010. gada 1. aprīlī vai aptuveni tajā laikā apelācijas sūdzības iesniedzēja un viņas vīrs (turpmāk tekstā – “X kungs un kundze”, attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēju *Court of Appeal* [Apelācijas tiesa] un Augstākā tiesa izdevušas rīkojumus par anonimitātes nodrošināšanu) noslēdza līgumu ar atbildētāju – ceļojuma rīkotāju (turpmāk tekstā – “*Kuoni*”), saskaņā ar kuru *Kuoni* apņēmas nodrošināt kompleksas brīvdienas Šrilankā, tostarp lidojumus atpakaļ no Apvienotās Karalistes, kā arī 15 naktis ilgu izmitināšanu “visas izmaksas iekļautas” viesnīcā “*Club Bentota*” (turpmāk tekstā – “viesnīca”) laikā no 2010. gada 8. jūlija līdz 23. jūlijam.
- Līguma daļā, kas ir svarīga šīs lietas izskatīšanai, bija noteikts:

“Jūsu līgums ir noslēgts ar *Kuoni Travel Ltd*. Mēs apņemamies nodrošināt jums dažādus pakalpojumus, kas ir daļa no brīvdieņu ceļojuma, kuru jūs esat pie mums rezervējuši” (Rezervēšanas noteikumu 2.2. punkts).

“[...] mēs uzņemamies atbildību gadījumā, ja mūsu vai mūsu aģentu vai mūsu pakalpojumu sniedzēju vainas dēļ kāda daļa no brīvdieņu organizēšanas pakalpojumiem, kurus jūs esat rezervējuši, atrodies Apvienotajā Karalistē, neatbilst brošūrā norādītajam aprakstam vai ir neatbilstoša standarta, vai ja jūs vai kāds no jūsu ceļabiedriem zaudējat dzīvību vai jums tiek nodarīti miesas bojājumi kāda pasākuma rezultātā, kas ietilpst šajā brīvdieņu organizēšanas pakalpojumā. Mēs neuzņemamies atbildību, ja un tiktāl, ciktāl neatbilstība saņemtajos brīvdieņu organizēšanas pakalpojumos vai dzīvības zaudējums vai miesas bojājums nav radušies mūsu, mūsu aģentu vai mūsu pakalpojumu sniedzēju vainas dēļ, bet jūsu vainas dēļ [...] vai ja tie radušies

neparedzētu apstākļu dēļ, kuru iestāšanos nedz mēs, nedz mūsu aģenti vai pakalpojumu sniedzēji, arī ievērojot visu nepieciešamo piesardzību, nevarējam paredzēt vai novērst” (Rezervēšanas noteikumu 5.10. punkta b) apakšpunkts).

3. 2010. gada 17. jūlijā agri no rīta apelācijas sūdzības iesniedzēja cauri viesnīcai devās uz reģistratūru. Pa ceļam viņa satika viesnīcas darbinieku N, kurš strādāja viesnīcā par elektriķi un (pamatojoties uz tiesas konstatētajiem faktiem) apelācijas sūdzības iesniedzēja zināja, ka viņš viesnīcā strādā par elektriķi. N bija darbā un bija uzvilcis apkalpojošā personāla locekļa formas tērpu. N piedāvāja viņai parādīt īsāko ceļu uz viesnīcas reģistratūru un viņa piekrita šim piedāvājumam. N viņu ievilināja inženiertehniskajā telpā, kur viņš viņai uzbruka un viņu izvaroja. **[oriģ. 6. lpp.]**
4. Šajā tiesvedībā X kundze prasa kaitējuma atlīdzību no *Kuoni*, pamatojoties uz izvarošanas un uzbrukuma faktu. Prasība ir iesniegta par līguma pārkāpumu un/vai saskaņā ar *Package Travel, Package Holidays and Package Tours Regulations 1992* [1992. gada noteikumi par kompleksiem ceļojumiem, kompleksām brīvdienām un kompleksām ekskursijām] (turpmāk tekstā – “1992. gada noteikumi”), ar kuriem Apvienotajā Karalistē ir ieviesta Padomes Direktīva 90/314/EEK (1990. gada 13. jūnijs) par kompleksiem ceļojumiem, kompleksām brīvdienām un kompleksām ekskursijām (turpmāk tekstā – “Direktīva”).

Atbilstošās tiesību normas

5. Direktīvas 5. pantā, daļā, kas ir svarīga šīs lietas izskatīšanai, ir noteikts:

“5. pants

1. Dalībvalstis veic visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka organizatora un/vai pārstāvja līgumslēdzēja puse ir atbildīga pret patērētāju par saistību, kuras izriet no līguma, pienācīgu izpildi neatkarīgi no tā, vai šīs saistības ir jāpilda šim organizatoram un/vai pārstāvim vai citiem pakalpojumu sniedzējiem, neskarot organizatora un/vai pārstāvja tiesības vērst savus prasījumus pret pārējiem pakalpojumu sniedzējiem.

2. Attiecībā uz zaudējumiem, kas patērētājam rodas līguma neizpildes vai nepienācīgas izpildes dēļ, dalībvalstis veic visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka organizators un/vai pārstāvis ir atbildīgs, ja vien tas nav gadījums, kad līguma neizpildē vai nepienācīgā izpildē nav vainojams nedz tas, nedz citi pakalpojumu sniedzēji tādēļ, ka

- notikušajā līguma neizpildē ir vainojams patērētājs,
- šādā neizpildē ir vainojama tāda trešā persona, kas nav saistīta ar nolīgto pakalpojumu noteikumiem, un šāda neizpilde ir neparedzama vai nenovēršama,

- šādas neizpildes pamatā ir *force majeure*, kā tas definēts 4. panta 6. punkta otrās daļas ii) punktā, vai notikums, ko organizators un/vai pārstāvis **[oriģ. 7. lpp.]** vai pakalpojumu sniedzējs nevarēja paredzēt vai novērst, arī ievērojot visu nepieciešamo piesardzību.

[..]

Jautājumos par kompleksajā pakalpojumā iekļautu pakalpojumu neizpildes vai nepienācīgas izpildes dēļ radušos zaudējumu, kas nav personiska rakstura kaitējums, dalībvalstis var ļaut ierobežot kompensāciju līguma ietvaros. Šāda ierobežošana nav nepamatota.

3. Neskarot 2. punkta ceturto daļu, ar līguma atrunu nevar izdarīt izņēmumu 1. un 2. punkta noteikumos.”

6. 1992. gada noteikumu 15. pantā daļā, kas ir svarīga šīs lietas izskatīšanai, ir noteikts:

“1) Otra līgumslēdzēja puse ir atbildīga pret patērētāju par līguma saistību pienācīgu izpildi neatkarīgi no tā, vai šīs saistības ir jāpilda šai otrai līgumslēdzēja pusei vai citiem pakalpojumu sniedzējiem, tomēr minētais neietekmē otrai līgumslēdzēja pusei pienākošos tiesību aizsardzības līdzekļus vai tiesības vērst prasījumus pret citiem pakalpojumu sniedzējiem.

2) Otra līgumslēdzēja puse ir atbildīga pret patērētāju par visiem zaudējumiem, kas patērētājam rodas līguma neizpildes vai nepienācīgas izpildes dēļ, izņemot, ja līguma neizpildē vai nepienācīgā izpildē otra līgumslēdzēja puse vai citi pakalpojumu sniedzēji nav vainojami tā iemesla dēļ, ka:

- a) notikušajā līguma neizpildē ir vainojams patērētājs;
- b) neizpildē ir vainojama trešā persona, kas nav saistīta ar nolīgto pakalpojumu nodrošināšanu, un šāda neizpilde ir neparedzama vai nenovēršama; vai
- c) šāda neizpilde ir radusies **[oriģ. 8. lpp.]**
 - i) neparastu un neprognozējamu apstākļu dēļ, kurus puse, kura pamatojas uz šādiem apstākļiem, nevar kontrolēt, un kuru iestāšanās sekas nav bijis iespējams novērst, arī ievērojot visu nepieciešamo piesardzību; vai
 - ii) tāda notikuma dēļ, kuru otra līgumslēdzēja puse vai pakalpojumu sniedzējs nevarēja paredzēt vai novērst, arī ievērojot visu nepieciešamo piesardzību.

[..]

- 5) Neskarot 3. un 4. punktu, ar līguma atrunu nevar izslēgt atbildību, kas paredzēta saskaņā ar 1. un 2. punkta noteikumiem.”
7. Saskaņā ar *Supply of Goods and Services Act 1982* [1982. gada likums par preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu] 13. pantu *Kuoni* līgumā paredzētie pakalpojumi bija jāsniedz, ievērojot saprātīgi sagaidāmu rūpību un profesionalitāti.

Tiesvedība

8. Lietas izskatīšanā X kundze pēc būtības apgalvoja, ka izvarošana un uzbrukums nozīmē nepienācīgu līgumsaistību izpildi. (Augstākajā tiesā X kundzes pārstāvis uzturēja prasību par 1992. gada noteikumu pārkāpumu, tomēr uzsvēra, ka prasība pēc būtības ir prasība par līguma pārkāpumu.) Pārstāvis viņas vārdā piekrita tam, ka nav pamata aizdomām, ka N būtu bijis jāidentificē kā apdraudējums. Turklāt lietas izskatīšanā viņa nav norādījusi, ka no *Kuoni* vai viesnīcas puses ir pieļauta sistemātiska vai organizatoriska nolaidība (piemēram, nespēja uzraudzīt N vai pieļautā neuzmanība, pieņemot N darbā), kuras sekas ir notikušais uzbrukums. Uzbrukuma iemesls ir tikai paša N rīcība.
9. Aizstāvoties *Kuoni* piekrita tam, ka *Kuoni* bija “atbildīga pret apelācijas sūdzības iesniedzēju par pienācīgu ar brīvdienu organizēšanas līgumu uzņemto saistību izpildi, neatkarīgi no tā, vai šīs saistības bija jāpilda pašam atbildētājam vai citam pakalpojumu sniedzējam” un par to, ka “šīs saistības bija jāpilda ar saprātīgi sagaidāmu profesionalitāti un rūpību”. Tomēr *Kuoni* noliedza, ka N veiktais uzbrukums un izvarošana ir uzskatāmi par kādu no to *Kuoni* saistību pret X kundzi pārkāpumu, kuras *Kuoni* bija jāpilda saskaņā ar līgumu vai 1992. gada noteikumiem. *Kuoni* jo sevišķi noliedza, ka tie ir uzskatāmi par kādas ar līgumu uzņemtās saistības nepienācīgu izpildi. Savu aizstāvību *Kuoni* pamatoja ar Rezervēšanas noteikumu 5.10. punkta b) apakšpunktu un 1992. gada noteikumu 15. panta 2. punkta c) apakšpunkta ii) punktu.
10. Pirmajā instancē [...] [*High Court* (Augstā tiesa)] secināja [...], ka 5.10. punkta b) apakšpunktā minētie “brīvdienu organizēšanas pakalpojumi” neiekļāva apkalpošanas personālu, kas pavadītu viesus līdz viesnīcas reģistratūrai. [...] [Minētā tiesa] tālāk norādīja, *obiter [dictum]*, ka *Kuoni* varēja pamatoties uz likumā noteiktajiem aizstāvības pamatiem, proti, uz Noteikumu 15. panta 2. punkta c) apakšpunkta ii) punktu, jo uzbrukums bija tāds notikums, kuru nebija iespējams paredzēt vai novērst (no viesnīcas skatupunkta), arī ievērojot visu nepieciešamo piesardzību. [...]
11. Apelācijas tiesa (sers *Terence Etherton*, tiesas priekšsēdētājs, tiesneši *Longmore* un *Asplin*) ar balsu vairākumu noraidīja apelācijas sūdzību (tiesnesis *Longmore* balsoja pret šo lēmumu).
12. Kopējā spriedumā tiesas priekšsēdētājs un tiesnese *Asplin* atzina, ka, pareizi interpretējot 5.10. punkta b) apakšpunktā norādītos vārdus “brīvdienu organizēšanas pakalpojumi”, tie neiekļauj apkalpošanas personāla locekļa, par

kuru viesnīcas viesim ir zināms, ka viņš ir viesnīcas darbinieks, veiktu pavadīšanu līdz viesnīcas reģistratūrai. Tā nebija daļa no darba pienākumiem, kuru izpildei šis darbinieks bija nolīgts [..]. 1992. gada noteikumi nav izstrādāti nolūkā veicināt prasību iesniegšanu pret ceļojumu rīkotājiem par pakalpojumu sniedzēju darbinieku prettiesisku rīcību, ja šī rīcība “nav daļa no amata pienākumiem, kuru izpildei šis darbinieks ir pieņemts darbā” un par kura rīcību pakalpojumu sniedzējam ir piemērojama aizstājošā atbildība saskaņā ar patērētāja valsts tiesību aktiem vai pakalpojumu sniedzējam piemērojamiem ārvalsts tiesību aktiem [..].

13. Tiesnešu vairākums tālāk norāda, *obiter [dictum]*, ka *Kuoni* nav atbildīga nedz saskaņā ar skaidri paredzētajiem 5.10. punkta b) apakšpunkta noteikumiem **[oriģ. 9. lpp.]**, nedz saskaņā ar Noteikumu 15. pantu, jo N šo noteikumu izpratnē nav uzskatāms par “pakalpojumu sniedzēju”. Tiesnesis ir pareizi norādījis, ka tieši viesnīca, nevis N ir visu N izpildīto pakalpojumu sniedzējs. Rezervēšanas noteikumos ir sniegta atsauce uz “mūsu aģentiem vai mūsu pakalpojumu sniedzējiem”, kas norāda uz to, ka starp *Kuoni* un personu, kas būs uzskatāma par pakalpojumu sniedzēju, ir jābūt nodibinātām līgumiskām attiecībām vai noslēgtam priekšlīgumam. Šāda izpratne izriet arī no 15. panta. 15. pantā nav nekādas norādes, kas liecinātu par to, ka 5.10. punkta b) apakšpunktā lietotais formulējums “pakalpojumu sniedzējs” vai pašā 15. pantā lietotais formulējums “pakalpojumu sniedzējs” būtu jāsaprot kā citādi. 15. panta 1. punktā ir skaidra norāde par to, ka tiek saglabāti “[komplekso brīvdieņu rīkotājam] pienākoš[ies] tiesību aizsardzības līdzekļ[i] vai tiesības vērst prasījumus pret [..] pakalpojumu sniedzējiem”, kas atbilst starp rīkotāju un pakalpojumu sniedzēju pastāvošām tiešām tiesiskām attiecībām un var liecināt par pieņēmumu, ka starp šīm personām pastāv šādas tiešas tiesiskas attiecības. Gadījumā, ja viena līgumslēdzēja puse pret otru līgumslēdzēju pusi uzņemas galveno personīga rakstura atbildību par tādu pakalpojumu sniegšanu, kurus nodrošina aģenti vai pakalpojumu sniedzēji, un šo pakalpojumu atbilstību saprātīgi sagaidāmiem standartiem, “pakalpojumu sniedzējs” ir persona, kura uzņemas šādu tiešu līgumā vai **[oriģ. 10. lpp.]** priekšlīgumā paredzētu saistību sniegt šādus pakalpojumus, nevis šīs personas darbinieks [..]. Nav konstatējami politiski apsvērumi, kas būtu par iemeslu ceļojuma rīkotāja saukšanai pie atbildības, ja nedz ceļojuma rīkotājs, nedz viesnīca nebija “vainojami”, kā arī 15. panta 2. punkta c) apakšpunkta ii) punktā skaidri norādītais izņēmums no atbildības acīmredzami norāda uz pretējo. Turklāt šādā gadījumā nav saprātīgi paredzēt, ka ceļojuma rīkotājs varētu sevi aizsargāt, pieprasot kompensāciju no darbinieka vai viesnīcas vai ar apdrošināšanas palīdzību [..].
14. Tiesnešu vairākums pieņēma, ka nav nepieciešamības izlemt jautājumu par viesnīcas aizstājošo atbildību par N rīcību, jo pat tādā gadījumā, ja viesnīcai būtu piemērojama aizstājošā atbildība, *Kuoni* jebkurā gadījumā var pamatoties uz likumā nostiprinātajiem aizstāvības pamatiem, kas noteikti arī *Kuoni* Rezervēšanas noteikumos [..].
15. Tiesnesis *Longmore* (kurš balsoja pret šo lēmumu) norādīja šādus secinājumus:

(1) Viņam nav pārlicības, ka *Kuoni* ir taisnība, noliedzot, ka viesnīcai vai tās personālam ir no līguma izrietošs pienākums pavadīt viesus līdz reģistratūrai, tomēr viņš ir pārlicināts, ka gadījumā, ja viesnīcas personāla loceklis piedāvā pavadīt viesi līdz reģistratūrai, kā to šajā gadījumā ir konstatējis tiesnesis, tad tas ir pakalpojums, par kuru *Kuoni* ir uzņēmusies atbildību, ka šis pakalpojums tiks izpildīts atbilstoši saprātīgi sagaidāmiem standartiem [..].

(2) Viņš noraidīja *Kuoni* argumentu, kurš pamatots ar tiesneša konstatējumu, ka N ievilināja X kundzi inženiertehniskajā telpā un ka N nesniedza nekāda veida pakalpojumus. X kundze domāja, ka viņš sniedz pakalpojumu un viņai bija pamats domāt, ka viņš sniedz pakalpojumu. N patiesie motīvi nav svarīgi [..].

(3) Līgumā nebija paredzēts skaidrs noteikums, ka jebkuram viesnīcas nodarbinātajam elektriķim X kundzei ir jāsniedz arī vispārīga rakstura palīdzība, piemēram, parādot ceļu uz viesnīcas reģistratūru. Tomēr, ņemot vērā to, ka “brīvdienu organizēšanas pakalpojumi” četrvaiņģu viesnīcā, kurus *Kuoni* līgumā bija apņēmusies nodrošināt, ir jāsniedz atbilstoši saprātīgi sagaidāmam standartam, viesnīcas personālam ir jābūt izpalīdzīgam, ja viesi jautā pēc palīdzības un vēl jo vairāk – ja viņi paši piedāvā savu palīdzību. N rīcība, aizvedot X kundzi uz inženiertehnisko telpu, nekādā gadījumā nevar tikt uzskatīta par saprātīgi sagaidāmu palīdzību [..].

“Tādējādi es secinu, ka X kundzei sniegtie brīvdienu organizēšanas pakalpojumi neatbilda saprātīgi sagaidāmam standartam un ir uzskatāmi par nepienācīgu izpildi Noteikumu 15. panta 2. punkta izpratnē. *Kuoni*, izmantojot jebkurus pieejamos aizstāvības pamatus, ir jāuzņemas par to atbildība. Tiktāl pakalpojumu sniedzēja identitāte nav izšķiroša. **[oriģ. 11. lpp.]** Viesnīca sniedz saviem viesiem pakalpojumus, piedāvājot savu palīdzību, un šo pakalpojumu īsteno ar darbinieku starpniecību. Tomēr jautājums par to, vai N arī sniedza pakalpojumus, ir izšķirošs, izlemjot jautājumu par aizstāvības pamatiem. Gadījumā, ja saskaņā ar tiesneša norādīto pakalpojumu sniedzējs bija tikai un vienīgi viesnīca, *Kuoni* ir labs aizstāvības pamats, jo nedz viesnīca, nedz *Kuoni* nav pieļāvuši nepienācīgu izpildi, bet gan, saskaņā ar tiesneša konstatēto, nepienācīga izpilde ir notikusi tāda notikuma dēļ, kuru nedz *Kuoni*, nedz viesnīca, arī ievērojot visu nepieciešamo piesardzību, nevarēja paredzēt vai novērst. Viesnīca bija savākusi atsauksmes par N, un tai, ņemot vērā N pagātņi vai kādus citus iemeslus, nebija nekāda pamata aizdomām, ka viņš izvaros vienu no viesiem. Tomēr gadījumā, ja N, nevis viesnīca, sniedza pakalpojumus, piedāvājot savu palīdzību, vai N ir uzskatāms par tādu pašu pakalpojumu sniedzēju kā viesnīca, šādā gadījumā viņš (kā pakalpojumu sniedzējs) varēja paredzēt un novērst savu noziedzīgo nodarījumu.” [..]

(4) Apstākļi, ka *Kuoni* Rezervēšanas noteikumos ir lietots vārds “mūsu”, nav izšķiroša norāde uz to, vai pakalpojumu sniedzējs bija N vai viesnīca [..].

(5) Argumentiem par to, kurš bija pakalpojumu sniedzējs, ir jābūt līdzsvarotiem, un šis jautājums ir jāizlemj principiāli [..]. Anglijas un Velsas tiesībās vadošais princips ir tāds, ka persona, kura uzņemas līgumsaistību, saglabā atbildību par darījuma izpildi no savas puses arī tādā gadījumā, ja līgumsaistība tiek izpildīta ar citu personu starpniecību [..].

(6) Direktīvas un 1992. gada noteikumu mērķis bija sniegt tiesību aizsardzības līdzekļus atpūtniekiem, kuru brīvdienas ir tikušas sabojātas, pret otru līgumslēdzēja pusi. Sabojāto brīvdienu seku nokārtošana ir jāatstāj ceļojuma rīkotāja ziņā, kurš pats tās kārtā ar personām, kuras viņš ir nolīdzis, kuri savukārt kārtā šīs sekas vēl tālāk, ar saviem darbiniekiem vai ar viņu nolīgtajiem apakšuzņēmējiem [..].

(7) Nav nekāda pamata secināt, ka individuāla apakšuzņēmēja vai darbinieka gadījumā pakalpojumu sniedzēja definīcija ir jāierobežo, pieņemot, ka pakalpojumu sniedzējs ir viesnīca. Pakalpojumu sniegšanas jēdziens var būt atkarīgs tikai no pakāpes [..]. Tomēr nav šaubu par to, ka daži darbinieki ir uzskatāmi par pakalpojumu sniedzējiem.

“Piemēram, kruīza kuģa kapteinis sniedz būtisku pakalpojumu – kuģa navigāciju, nepakļaujot kuģi briesmām; faktam, ka viņš ir arī kuģniecības uzņēmuma darbinieks **[oriģ. 12. lpp.]**, nav būtiskas nozīmes attiecībā uz atpūtniekiem, kuri atrodas uz kuģa klāja, un tūrisma operatori šādā gadījumā nevar noliegt savu atbildību, pat tādā gadījumā, ja kuģniecības uzņēmums ir veicis visas saprātīgās darbības, lai iegādātos pieredzējuša kapteiņa sniegtus pakalpojumus.” [..]

(8) Lai arī viesnīcas aizstājošajai atbildībai nav izšķirošas nozīmes, tiesnesis nebūt nebija guvis pārliecību, ka viesnīcai saskaņā ar Anglijas tiesībām netiktu piemērota aizstājošā atbildība par tāda sava darbinieka rīcību, kurš ir ģērbies formas tērpā un kurš visai pasaulei tiek stādīts priekšā kā uzticams darbinieks [..].

Jautājumi izskatīšanai Augstākajā tiesā

16. Saskaņā ar Augstākajā tiesā iesniegto apelācijas sūdzību Augstākajai tiesai bija jāizskata divi galvenie jautājumi.

(1) Vai pret X kundzi vērstais uzbrukums un izvarošana veido *Kuoni* ar līgumu uzņemto saistību nepienācīgu izpildi?

(2) Apstiprinošas atbildes gadījumā – vai *Kuoni* atbildība saistībā ar N rīcību var tikt izslēgta saskaņā ar līguma 5.10. punkta b) apakšpunktu un/vai 1992. gada noteikumu 15. panta 2. punkta c) apakšpunktu?

Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu par Savienības tiesību jautājumu ir saistīts konkrēti ar otro jautājumu.

Augstākajā tiesā iesniegtie pušu argumenti

17. Augstākā tiesa deva atļauju *ABTA Ltd* (turpmāk – “*ABTA*”) (tirdzniecības asociācija, kas pārstāv Lielbritānijas tūrisma aģentus) iestāties apelācijas tiesvedībā.
18. Puses piekrīt tam, ka 5.10. punkta b) apakšpunkta mērķis bija atkārtot 15. panta 2. punkta c) apakšpunktu, kura mērķis savukārt bija ieviest Direktīvas 5. pantu. Puses piekrīt arī tam, ka 15. pantā noteikto atbildību nevar izslēgt ar līguma atrunu (15. panta 5. punkts). Līgumā noteiktie aizstāvības pamati ir identiski likumā noteiktajiem aizstāvības pamatiem.
19. Galvenie argumenti, kas X kundzes vārdā ir iesniegti saistībā ar otro jautājumu, ir šādi: **[oriģ. 13. lpp.]**

(1) *Kuoni* nevar pamatoties uz līgumā paredzētu atrunu, jo tās mērķis ir izslēgt *Kuoni* atbildību par personisku aizskārumu nolaidības dēļ, kas ir aizliegts saskaņā ar *Unfair Contract Terms Act 1977* [1977. gada likums par negodīgiem līgumu noteikumiem] 1. panta 1. punkta a) apakšpunktu, 1. panta 3. punktu un 2. pantu. Turklāt tiktāl, ciktāl prasība ir par līguma pārkāpumu, *Kuoni* nevar pamatoties uz Noteikumu 15. panta 2. punkta c) apakšpunkta ii) punktā paredzētajiem aizstāvības pamatiem, kas ir aizstāvības pamati pret prasību saskaņā ar Noteikumiem. Šis ir tikai un vienīgi valsts tiesību jautājums.

(2) Apelācijas tiesas vairākuma pieeja šim jautājumam ir nepamatoti ierobežojoša.

(a) Ja pakalpojumu sniedzējs var būt tikai persona, kas ir nodibinājusi līgumiskas attiecības vai noslēgusi priekšlīgumu ar ceļojuma rīkotāju, šādā gadījumā pat viesnīca, kas piedāvā izmitināšanu, var netikt kvalificēta kā pakalpojumu sniedzējs atbilstoši 15. pantam, jo nevar būt pilnīgas noteiktības par to, ka ceļojuma rīkotājs nodibinās tiešas līgumiskas attiecības ar viesnīcu.

(b) Turklāt ceļojuma rīkotājs varētu izvairīties no atbildības, ja viesnīcas darbinieks (vai, vēl jo vairāk – apakšuzņēmējs) ir pieļāvis parastu nolaidību.

(3) 15. panta 2. punktā paredzētos aizstāvības pamatus var izmantot tikai tad, ja ir notikusi “līguma neizpilde[..] vai nepienācīga[..] izpilde[..]”. Aizstāvības pamati tiek piemēroti, ja līguma neizpilde vai nepienācīga izpilde ir notikusi tādu iemeslu dēļ, par kuriem nav vainojams nedz ceļojuma rīkotājs, nedz “citi pakalpojumu sniedzēji”, proti, a) līdz c) apakšpunktā norādīto iemeslu dēļ. Ja līguma nepienācīga izpilde ir notikusi līgumslēdzēja

puses vainas dēļ, nav pamata piemērot aizstāvības pamatus, kas paredz vainas neesamību.

(4) Piemērojot ierobežojošu pieeju 15. panta 2. punkta c) apakšpunkta ii) punkta interpretācijai, kā arī pēc analogijas piemērojot 15. panta 2. punkta c) apakšpunkta i) punktu, kā arī Eiropas Savienības Tiesas spriedumu *Anthony McNicholl Ltd pret Minister for Agriculture* (Lieta C-296/86) [1988.] Tiesas judikatūras krājums 1491, ir jābūt paredzamam, ka pakalpojumu sniedzējs, kurš ir vai nu līgumslēdzēja puse, vai apakšuzņēmējs, vai cita persona lejupejošā līgumu ķēdē, rīkosies prettiesiski, sniedzot pakalpojumu, kuru saskaņā ar līgumu uzņēmies sniegt ceļojuma rīkotājs.

(5) 15. pantā nav nekādas norādes uz to, ka “pakalpojumu sniedzējs” ir jāizprot tādējādi, ka šis jēdziens ir attiecināms tikai uz tām personām, kuras ir nodibinājušas līgumiskas attiecības vai noslēgušas priekšlīgumus ar ceļojuma rīkotāju. Gluži pretēji – šis jēdziens ir jāizprot tā dabiskā un pilnā nozīmē, proti, tā, lai ar šo jēdzienu aptvertu jebkuru trešo personu, ar nosacījumu, **[oriģ. 14. lpp.]** ka šī persona sniedz brīvdienu pakalpojumus. Ja tiek atzīts, ka N ir darbojies kā attiecīgais pakalpojumu sniedzējs, aizstāvības pamatus nevar izmantot, jo N pats par sevi ir “vainojams” un nav ievērojis “visu nepieciešamo piesardzību” 15. panta 2. punkta c) apakšpunkta ii) punkta izpratnē.

(6) Gadījumā, ja attiecīgais pakalpojumu sniedzējs ir viesnīca, nevis N, viesnīcas vainas jautājums ir jāizvērtē no to pakalpojumu skatupunkta, kuri viesnīcai bija jāsniedz saskaņā ar ceļojuma rīkotāja apsólīto. Jautājums nav par to, vai viesnīca kā uzņēmums ir tieši (un nevis aizstājoši) vainojama. Jautājums ir par to, vai ir konstatējama viesnīcas kā pakalpojumu sniedzēja vaina. Ja attiecīgā pakalpojuma sniegšanā ir konstatējama vaina, viesnīca ir vainojama 15. panta 2. punkta izpratnē. Ja N nav pakalpojumu sniedzējs, jo N ir daļa no viesnīcas personāla, un attiecīgais pakalpojumu sniedzējs ir viesnīca, viesnīcas sniegtajiem pakalpojumiem jāiekļauj arī N sniegtie pakalpojumi.

20. Galvenie argumenti, kas *Kuoni* vārdā ir iesniegti saistībā ar otro jautājumu, ir šādi:

(1) *Kuoni* pievienojas jautājumam saistībā ar X kundzes argumentiem attiecībā uz Likumu par negodīgiem līgumu noteikumiem. *Kuoni* konkrēti pamatojas uz 29. pantu, kurā noteikts, ka nekas no šajā likumā minētā neliedz paļauties uz līgumā paredzētu noteikumu, kas a) ir atļauts vai prasīts saskaņā ar skaidri formulētu noteikumu vai nepieciešamu norādi uz ieviešanu vai b) ir iekļauts ar mērķi nodrošināt atbilstību starptautiskajiem līgumiem, kurus noslēgusi Apvienotā Karaliste, un kura iedarbība nav vairāk ierobežojoša nekā tas paredzēts līgumā.

(2) Pareizi interpretējot līgumu un 1992. gada noteikumus, par “pakalpojumu sniedzēju” ir uzskatāma viesnīca. Šajā ziņā *Kuoni* piekrīt tam, ka līgumā lietotais jēdziens “mūsu pakalpojumu sniedzēji” vai noteikumos minētais jēdziens “citi pakalpojumu sniedzēji” ir jāinterpretē tādējādi, ka šie jēdzieni ir attiecināmi tikai uz tām personām, kuras ir nodibinājušas līgumiskas attiecības vai noslēgušas priekšlīgumus ar ceļojuma rīkotāju. Direktīvas mērķis ir noteikt, ka “pakalpojumu sniedzēji” ietver pakalpojumu sniedzējus, kuri atrodas vienā pasūtījumu ķēdē, kas sākas ar ceļojuma rīkotāju un kas sevī var ietvert apakšuzņēmējus – šāda interpretācija izriet arī no Direktīvas sagatavošanas darbu dokumentiem.

(3) “Vaina” 15. panta 2. punkta un 5. panta 2. punkta izpratnē tiek definēta minēto punktu trīs apakšpunktos. Tikai tādā gadījumā, ja nav piemērojams neviens no šiem trim apakšpunktiem, var tikt konstatēta vaina. Vainai minēto noteikumu izpratnē nav nekādas citas nozīmes, nedz arī ir kāda individuāla nozīme. **[orig. 15. lpp.]**

(4) Nedz *Kuoni*, nedz viesnīca nevar būt vainojama, ņemot vērā to, ka nedz *Kuoni*, nedz viesnīca nevarēja paredzēt vai novērst N noziedzīgos nodarījumus.

(5) Ja pakalpojumu sniedzējs ir viesnīca, viesnīca un vēl jo vairāk – *Kuoni*, nevar būt vainojami par N noziegumu.

(6) N nav pakalpojumu sniedzējs. Gluži pretēji – visā attiecīgajā laikā viņš veica noziedzīgas darbības. Šīs darbības nevar tikt attiecinātas uz patieso pakalpojumu sniedzēju – viņa darba devēju.

(7) Interpretācija, uz kuru uzstāj X kundze, ir pretrunā Direktīvas mērķim tādā ziņā, ka gadījumā, ja N ir uzskatāms par pakalpojumu sniedzēju:

(a) ceļojuma rīkotājs nekad nevarētu izmantot 15. panta 2. punkta c) apakšpunkta ii) punktā noteiktos aizstāvības pamatus, ja nedz ceļojuma rīkotājs, nedz pakalpojumu sniedzējs (šajā gadījumā – viesnīca) nav pieļāvuši nekāda veida nolaidību vai cita veida vainojamu rīcību;

(b) ceļojuma rīkotājs, visticamāk, nevarēs saņemt nekāda veida kompensāciju no viesnīcas, kas sniedza pakalpojumu, saistībā ar noziedzīgu nodarījumu, kuru ir izdarījis šīs viesnīcas darbinieks, ja šis noziedzīgais nodarījums nav kaut kādā veidā saistīts ar viesnīcas nolaidību vai cita veida vainojamu rīcību.

Pamatojoties uz minēto, *Kuoni*, atsaucoties uz lietām *Tesco Supermarkets Ltd/Natras* [1972.] AC 153 un *Meridian Global Funds Management Asia Ltd/Securities Commission* [1995.] 2 AC 500, aicina Augstāko tiesu formulēt speciālu noteikumu saistībā ar personas darbības seku attiecināšanu

uz citām personām, lai ceļojuma rīkotājs līdzīgos gadījumos varētu izmantot paredzētos aizstāvības pamatus.

21. Galvenie argumenti, kas *ABTA* vārdā ir iesniegti saistībā ar otro jautājumu, ir šādi:

(1) Viesnīcas darbinieks nav uzskatāms par “citu pakalpojumu sniedzēju” 15. panta 2. punkta izpratnē. Lai arī darbinieks ir persona, ar kura starpniecību viesnīca īsteno savas darbības un kura darbības tādējādi ir atzīstamas par pašas viesnīcas darbībām, viesnīca ir tā, kas nodrošina pakalpojumu sniegšanu un kura ir nolīgta pakalpojumu sniegšanai saskaņā ar līgumu. Jēdziens “pakalpojumu sniedzējs” dabiski asociējas ar personu vai uzņēmumu, kas ir atbildīga par pakalpojuma sniegšanu, nevis šādas personas vai uzņēmuma darbinieku. Šajā ziņā *ABTA* vērš uzmanību uz jēdzienu “*prestataire de [oriģ. 16. lpp.] services*” [“pakalpojumu sniedzējs”] Direktīvas tekstā franču valodā, kas *ABTA* ieskatā norāda uz komerciālu pakalpojumu sniegšanu vai tirdzniecību.

(2) Neraugoties uz Apelācijas tiesas vairākuma viedokli, iespējams, ka 15. panta 2. punktā minētais jēdziens “cits pakalpojumu sniedzējs” iekļauj citas līgumslēdzēja puses līgumiskajā pakalpojumu sniegšanas ķēdē.

(3) Ja N nav “cits pakalpojumu sniedzējs” un viesnīca nav (nedz tieši, nedz aizstājoši) atbildīga par N rīcību, 15. panta 2. punkta c) apakšpunkta ii) punktā paredzēto aizstāvības pamatu izmantošanai vajadzētu būt veiksmīgai. X kundze savos argumentos nav spējusi pielīdzināt vainojamību pakalpojuma sniegšanā, kas ir sekas N rīcībai, viesnīcas vainai par šo rīcību. Viesnīca var būt vainojama tikai tādā gadījumā, ja tai ir piemērojama aizstājoša atbildība par N rīcību. Turklāt nepienācīga izpilde nav notikusi ceļojuma rīkotāja vai viesnīcas vainas dēļ, jo tā ir notikusi tāda notikuma dēļ, kuru neviens no viņiem nevarēja paredzēt vai novērst, arī ievērojot visu nepieciešamo piesardzību. 15. panta 2. punkta c) apakšpunkta ii) punktā paredzētie aizstāvības pamati tiek piemēroti vispārīgi un nav ierobežoti ar tādiem gadījumiem, kad nav konstatējama nekāda veida vaina. Tie tiek piemēroti gadījumos, kad attiecīgajam pakalpojumu sniedzējam nav piemērojama nedz tieša atbildība, proti, atbildība par tā paša darbību vai bezdarbību, nedz aizstājoša atbildība par tā darbinieku rīcību. Ja tiktu atbalstīts X kundzes viedoklis šajā jautājumā, tad tiktu pieļauts savāds secinājums, ka ceļojuma rīkotājs var tikt atzīts par atbildīgu, neraugoties uz to, ka tā pakalpojumu sniedzējs nav atbildīgs par sava darbinieka rīcību.

(4) *ABTA* ieskatā, ja šie argumenti ir pareizi, tad Apelācijas tiesas vairākums ir pieļāvuši kļūdu, neuzskatot par nepieciešamu izlemt jautājumu par aizstājošu atbildību. Tomēr *ABTA* noliedz, ka nepieciešamība izvērtēt aizstājošu atbildību vēl tālāk sarežģīs un sadārdzinās tiesvedību valsts tiesā. Ne katrā lietā ir nepieciešams iegūt pierādījumus par ārvalsts tiesību aktiem saistībā ar jautājumu par aizstājošu atbildību. Ekspertu sniegti pierādījumi

par ārvalstu likumiem un standartiem jebkurā gadījumā šādās prasībās par kompleksām brīvdienām ir ierasta prakse.

(5) *ABTA* piedāvātā 15. panta 2. punkta c) apakšpunkta ii) punktā paredzēto aizstāvības pamatu interpretācija veicina iekšējā tirgus apsvērumus.

(6) Pakārtoti, *ABTA* norāda, ka 15. panta 2. punkta c) apakšpunkta ii) punkts piedāvā aizstāvības pamatus gadījumos, kad, tāpat kā šajā lietā, darbinieka rīcība, lai arī tā ir notikusi šķietamu pilnvaru ietvaros, ir noziedzīga.

Secinājumi

22. Šā lūguma nolūkos Eiropas Savienības Tiesa tiek lūgta pieņemt, ka viesnīcas personāla locekļa veiktā X kundzes aizvešana līdz [oriģ. 17. lpp.] viesnīcas reģistratūrai ir pakalpojums, kas iekļauts “brīvdienu organizēšanas pakalpojumos”, kurus *Kuoni* saskaņā ar līgumu apņēmas nodrošināt, un ka izvarošana un uzbrukums ir uzskatāmi par nepienācīgu līguma izpildi.
23. Lai izskatītu šo apelācijas sūdzību, Augstākā tiesa lūdz Eiropas Savienības Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu par šādiem jautājumiem:

(1) Gadījumā, ja ir notikusi tādu saistību neizpilde vai nepienācīga izpilde, kuras izriet no organizatora un/vai pārstāvja ar patērētāju noslēgtā līguma par komplekso brīvdienu pakalpojuma sniegšanu, kam ir piemērojama Padomes Direktīva 90/314/EEK (1990. gada 13. jūnijs) par kompleksiem ceļojumiem, kompleksām brīvdienām un kompleksām ekskursijām, un neizpilde vai nepienācīga izpilde ir notikusi viesnīcu uzņēmuma, kas saistībā ar šo līgumu ir uzskatāms par pakalpojumu sniedzēju, darbinieka rīcības dēļ:

(a) vai ir piemērojami 5. panta 2. punkta trešās daļas otrajā daļā noteiktie aizstāvības pamati un, ja atbilde ir apstiprinoša,

(b) pēc kādiem kritērijiem valsts tiesai ir jāizvērtē, vai šie aizstāvības pamati ir piemērojami?

(2) Gadījumā, ja organizators vai pārstāvis ir noslēdzis ar patērētāju līgumu par komplekso brīvdienu pakalpojuma sniegšanu, kuram ir piemērojama Padomes Direktīva 90/314/EEK, un viesnīcu uzņēmums sniedz pakalpojumus saistībā ar šo līgumu, vai šī viesnīcu uzņēmuma darbinieks pats ir uzskatāms par “pakalpojumu sniedzēju” Direktīvas 5. panta 2. punkta trešajā daļā noteikto aizstāvības pamatu izpratnē?